№ 1 Ausgabe B.

ГОМАН

С НОВЫМ ГОДОМ!

№ 1 (197). Год II. 123976 Вільня, 1 студня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.

31 сьнежня.

Заходні тэатр:

Фронт Руппрэхта Баварскага. Англіцкіе наступленьня на поўначы ад дарогі Бэсcінге Стадэн адбіты. Пры Гулюс і Легс вострые мінамётные біtвы. На паўдні ад Маркойн і на поўначы ад Ля Вакры мы штурмам адабылі англіцкіе пярэдніе пазыціі. Контратакамі ворагам удалося адабраць назад часць утрачэнаго абшару. Мы ўзялі ў палон 10 афіцэраў і 365 салдатаў.

Італьянскі тэатр

Пасьля сільнай артылерыйскай і мінамётнай падгатоўкі французы пабедзі ўварваліся на часць пазыцій на хрыбце Томба.

БЭРН. За француска-англіцкім фронтам пачалася перэстаноўка саюзьніцкіх войск. З гэтай прычыны падарожа на фронт францускіх парлямэнцкіх дэпутатаў адложана на 6 лютаго.

ГААГА. «Manchester Guardian» піша:

„Калі мы вывядзем нашы войскі з нямецкіх колоній у Афрыцэ, с Палестыны і Мэсопотаміі, тады немцы возьмуць свае з занятых імі зямель. Іначай мы маем перад сабой ешчэ два гады вайны—бо перад 1919 годам амэрыканскіе войскі не прыбудуць на фрон“.

„Morning Post“ пішэ:

„Камісія дзеля набору рэкрутоў прыняла рэзолюцію, прэдлагаючы англіцкаму ураду завясьці военную павіннасць і ў Ірляндзіі; ад гэтаго чысло рэкрутоў узрасьце да міліёна.

ЖЭНЕВА. «Morning Post» наказуе с Пецярбурга, што ад таго панядзелка расейская граніца зачынена для англіцкіх і амэрыканскіх падданых.

Расейскі рэволюцыонер Чэчэрын, каторага арэштавалі і каторы быў назначэн расейскім урадам за расейскаго пасла ў Англіі, дагэтуль ня выпушчэн. Праўда, Ллёйд Джордж суліў яму волю, але ваенные міністарство, як пішэ «М. Г., „зрабіло звальненьне Чычэрына немагчымым“. С прычыны гэтаго выражэньня ёсць падазрэньне, што с Чычэрыным у Англіі нешта здарылося.

ЖЭНЕВА. Пецярбурскі карэспандэнт „Temps“ наказуе, што мірная праграма большэвікоў і соцыял-рэволюцыонэраў розніцца толькі ў некаторых пытаньнях аб тактыцэ. Німа ніякай споркі, што програма большэвікоў будзе прыната установчым сэймам.

ПЕЦЯРБУРГ (П.Т.А.). У декрэці аб аддачы банкаў гасударству, між іншым, гаворыцца:

„Дзеля справядлівай організацыі грамадзкаго дабра і утварэньня установы, каторая папраўдзі працавала-бы дзеля карысьці беднаты, пастаноўлено утварыць злучэны народны банк расейскай рэспублікі. Спаўніцельная камісія аб'явіла ўсе банковые опэрацыі монополіей гасударства. Цяперашніе банкі і прыватные банкірскіе канторы злучаюцца з гасударственым банкам. Аб гэтым злучэньні падробнасьці установіць асобны дэкрэт“.

Глаўная спаўніцельная камісія прыняла дэкрет усемі галасамі пры пяці устрымаўшыхся ад падачы голасу.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.) Між англіцкім пасольствам і расейскім урадам установлена угода аб гасударственых кур'ерах. Расейскіе кур'еры будуць прыежджаць у Англію на тых жэ варунках, на якіх англіцкіе едуць у Расеі.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Фінляндзкая дэпутація, зложэная з райчаго Ельта, праф. Эрыха і дырэктара Саріо прыехала сюды і была прыната імперскім канцлерам. Яна падала дакумэнты, упаўнамочыўшые яе прасіць у нямецкаго ураду прызнаньня незалежнасьці Фінляндзіі. У сваім мэмор'яле дэпутація адзначывае, што Фінляндзія с прычыны вялікіх культурных патрэб асабліва зацікаўлена, каб яе незалежнасць прызнала бы Нямеччына. Імперскі канцлер адказаў, што нямецкі урад і нямецкі народ, шчыра спагадаюць фінляндзкаму народу, але прызнаньне Нямеччынай незалежнасьці Фінляндзіі залежыць ад угоды яе з расейскім урадам, с каторым Нямеччына вядзе цяпер мірные перэгаворы. Гэткая угода тым лягчэйшая, што Троцкій заявіў нямецкім дэлегатам у Брэст-Літоўску аб зголдівасьці Расеі пайсьці на сустрэч дамаганьням Фінляндзіі, калі апошняя звернецца з імі да расейскаго ураду.

ЛЮГАНО. Урадовае агенцтво Стэфані апавешчае, што адказ Італіі на расейскае прэдлажэньне міра дагэтуль німа. Урад будзе паступаць толькі у згодзі са сваімі саюзьнікамі.

БЭРН. Расейскі пасол Гірс адбыў нараду з Італьянскім пасломСонніно і с пасламі англіцкім і францускім а пасьля выехаў у Парыж.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.) Вестка аб абмене думкамі між нямецкай дэпутаціей і расейскімі журналістамі — фальшывая.

БЭРН. З Вашынгтона наказуюць, што статс сэкрэтар Лянсінг сказаў, што расейскае мірнае прэдлажэньне зменіць становішчэ Злучэных штатаў.

Мірные перэгаворы.

БРЭСТ-ЛІТОУСК. 27.XII. Нарады дэлегації аб спэцыальных справах трывалі і сягоньня. Гэтые нарады пасунуліся ўпярод нагэтульки, што прышлося зрабіць перарыў, каб даць магчымасць дэлегаціям абменяцца думкамі са сваімі урадамі.

БРЭСТ-ЛІТОЎСК (ВТБ). 28.XII. На сягоньняшнім трэйцім заседаньні маршалкаваў боўгарскі міністэр судоў, Попоў, каторы аддаў пасьля маршалкоўства галове расейскай дэлегаціі, Іоффэ. Апошні высказаў надзею, што пачаўшыеся перэгаворы закончацца ўдачна.

На сягоньняшнім заседаньні было установлена, што экономічна і юрыдычна перэгаварываючыеся стороны павінны даваць сабе ўзаемна такіе правы, як і іншым дзержавам. Умовіліся такжэ аб звароце страт цывільным асобам у ваенным поясе. Умовіліся выпусьціць на волю дамоў ваеннапалонных і цывільных палонных ды вярнуць тарговые параходы. Уладжэн скоры паварот дыплёматычных і консульскіх зносін, пастаноўлено зараз жэ спыніць экономічную вайну, аднавіць тарговые зносіны і абмен таварамі.

Пасьля расейцы падалі гэткае прэдлажэньне:

„С прычыны заявы абедзьвых старон аб жаданьні міра без анэксіі Расея вывядзе свае войскі з зянятых часьцей Аўстры, Турэччыны і Пэрсіі, а цэнтральныя дзержавы — с Польшчы, Літвы, Курляндзіі і іншых занятых часьцэй Расеі. Згодне с прынцыпам расейскаго ураду, апавесьціўшаго права усіх народаў у межах Расеі на самаазначэньне, а ў тым і аддзяленьне ад Расеі, населеньню гэткіх зямель даецца ў найкарацейшым часе права разрязаць пытаньне аб злучэньні іх с тым ці іншым гасударствам, або аб утварэньні незалежнай дзержавы. Пры гэтым у землях, дзе будзе адбывацца падача голасу, ня могуць быць ніякіе войскі, апрыч нацыональных або мейсцовай міліціі. Гэтак да развязкі гэтых спраў упраўленьне гэтымі землямі астаецца ў руках выбраных на дэмократычных асновах прэдстаўнікоў мейсцоваго насяленьня. Тэрмін выводу войск, падробнасьці і пачатак дэмобілізаціі арміі устанаўлівае асобная ваенная камісія“.

У адказ на гэта Нямеччына прэдлажыла улажыць першые дзьве стацьці мірнай умовы гэтак:

Артыкул І.

Расея і Нямеччына заяўляюць аб канцы стану вайны між імі. Абедзьве нації пастанаўляюць жыць у міры і дружбе. Нямеччына(пры спадзеванай поўнай узаемнасьці з яе саюзьнікамі) была бы гатова зараз-жэ пасьля міра з Расеей і дэмобілізаціі расейскіх войск ачысьціць цяперашніе пазыціі і занятую расейскую зямлю, пасколькy 2 артыкул не кажэ іначэй.

Артыкул 2.

„Пасьля таго, як расейскі урад, згодне са сваімі прынцыпамі, аб'явіў самаазначэньне усіх (жывучых у расейскай дзержаве народаў, нікога не выключаючы, хаця бы ў форме поўнаго аддзяленьня, —ён прынімае да свайго ведама пастановы, ў якіх выявілася воля народаў Польшчы, а такжэ Літвы і Курляндзіі, ды Эстляндзіі і Ліфляндзіі, аб поўнай дзержаўнай незалежнасьнасьці іх і выхадзе са складу расейскай імперыі.

Расейскі урад прызнае, што гэтые заявы пры цяперашніх варунках трэба прызнаць за выяўленьне народнай волі, і гатоў прызнаць выплываючые з гэтаго пасьледзтвы. С прычыны таго, што ў тых землях, да каторых адносяцца памянёные пастановы, пытаньня аб вывадзе войск нельга развязаць на моцы артыкула 1,—час і способ патрэбнаго з расейскаго пагляду пацьверджэньня зробленых ужо заяў аб аддзяленьні народным галасаваньнем на шырокіх асновах, пры каторым не павінно быць ніякаго ваеннаго націску, павінны быць абгаворэны і і зацьверджэны асобнай камісіей“.

Болей меней гэткуюж формулу падала і Аўстро-Вэнгрыя.

Расейская дэлегація прыняла гэтые заявы да свайго ведама і высказала свой пагляд гэтак:

„Мы лічым, што праўдзівым выяўленьнем народнай волі можэ быць толькі заява, каторая становіць рэзультат свабоднай падачы голасу ў прыналежных землях, ў каторых зусім ня будзе чужых войск. З гэтай прычыны мы прэдлагаем і настаіваем, каб гэты пункт быў вылажэн больш ясна і падробна. Аднак, мы годзімся на назначэньне спэцыальнай камісіі дзеля разгляду тэхнічных варункаў дзеля выпаўненьня галасаваньня і назначэньня часу дзеля выводу войск“.

Паводлуг ходу перэгавораў можна прызнаць, што пагляды джержаў, якіе вядуць перэгаворы, ў найважнейшых справах згодлівы у шмат пунктах, а ў іншых гэтак блізкі, што ёсць надзея дайсьці угоды.

Статс-сэкрэтар Кюльман 29.XII выехаў з Брэст-Літоўска і вернецца 3.І вечарам, бо 4.І перэг.воры пачнуцца зноў.

Дэлегаціі Аўстры, Боўгарыі і Расеі ўжо выехалі.

ПЕЦЯРБУРГ. Урад загадаў упарадкаваць дом нямецкага пасольства с прычыны прыезду сюды паўнамочнікоў цэнтральных дзержаў.

ПЕЦЯРБУРГ. Нямецкая дэпутацыя дзеля нарад аб тэхнічных пытаньнях прыехала сюды.

ВЕНА. Аўстрыяцкі міністэр заграцічных спраў, гр. Чэрнін, прыехаў сюды дзеля нарады с палітычнымі кругамі аб рэзультатах мірных перагавораў.

ВЕНА. Усе тутэйшые газэты з вялікім здаволеньнем пішуць аб апавешчэньні варункаў міра цэнтральных дзержаў, каторые не дадуць магчымасці Францыі і Англіі апраўдываці далейшую вайну заваевацельнымі мэтамі цэнтральных дзержаў.

ЖЭНЕВА. „Journal de Geneve" піша, што Францыя, здаецца, не дасць ніякага адказу на расейскае прэдлажэньне.

ПАРЫЖ. **Парлямэнт.** Міністэр заграцічных спраў, Пішон, заявіў: „У той дзень, як Расея будзе мець правільны урад, згодлівы з воляй народу, мы будзем гатовы весьці з імі перэгаворы аб нашых ваенных мэтах і варунках трывалаго міра".

Парлямэнт усемі галасамі—384—выказаў ураду давер'е ў яго палітыцэ ў адносінах да Расеі. Гэтак урад дайшоў вялікай удачы.

Карэспандэнту «Journal» Пішон заявіў, што ён не ведае, чы мірные перэгаворы Расеі дойдуць мэты. Большэвікі нарушылі бы свае прынцыпы, калі б прысталі на уступку Нямеччыне Курляндзіі, Літвы і Польшчы.

ЛОНДОН. «Daily Mail» піша, што с прычыны хваробы Ллейда Джорджа англіцкі урад здалее заняцца прэдлажэньнем Расеі аб супольных мірных перэгаворах толькі цераз некалькі дзён.

ЛОНДОН. «Manchester Guardian» піша с прычыны нямецкіх мірных прэдлажэньнёў:

«Прэдлажэньня нязгодны с тэорией пабеднай Нямеччыны. Праз доўгіе гады утварыліся дзьве незажыўшые раны ў інтэрнацыональных адносінах: гэта — Эльзас-Лётарынгія і Турэччына. З гэтай прычыны мы павінны прызнаць, што на аснове зробленых прэдлажэньнёў ня можэ быць трывалага міра.

Вільня, 1 студня 1918 г.

Малымі крокамі, неўзнак ідзе падарожнік у сваю дарогу, а аглянецца назад — і не відаць таго мейсца, скуль выйшаў. Малымі крокамі, неўзнак пражываем мы нашае жыцьцё, а як глянем на мінуўшчыну, дык вокам усяго не абнімеш.

Як стаўпы вярстовые значаць дарогу падарожніка, так гады значаць пражытое жыцьцё, даючы магчымасьць лягчэй абняць вачыма тое, што пакінулі за сабой. І мы даўным абычаем на парозі Новаго Году кідаем пагляд назад: што даў нам Год Стары?

Доўга, доўга сучаснае пакаленьне будае апаведаць патомным, чаго дазналі мы ў мінулым гаду. Многа бед, многа сьлёз, цэлае мора крыві бачым за сабой, аглянуўшыся назад... Толькі, будучый гісторык нашых часаў спішэ праўдзівым пяром, што перажылі народы сьвету ў 1917 гаду. — Але не дарма лілася кроў чалавеча, не дарма пакутаваў і наш народ беларускі: бо на зямлі, пакрытай крывавай расой, узрастаюць цудоўные, дзіўнай красы кветкі.

„Воля для ўсіх народаў!" — вось кліч дэмократыі ўсіх краёў Еўропы. І перад гэтымі славамі, за каторые перад вайной тысячы людзей вандравалі па этапам у Сібірскую тайгу, цяпер скланяюць галовы валадары вялізарных дзержаў.

Адзін за адным будзяцца народы, сотні гадоў гібеўшые ў няволі, і твораць новае жыцьцё. Голас і воля народных масс — вось найвышэйшая ўласць, найвышэйшы закон.

Гэтак блізка ад нас — на нашых Беларускіх землях, аддзелёных ваенным фронтам, і на ўсім абшары вялізарнай Расеі разбіта ажно да самых фундаментоў ненавісная ўласць самадзержаўных цароў. Узышло ўрэшці сонцэ волі і над нашымі зарубежнымі братамі-беларусамі, — і дружна ўзяліся яны за творчую нацыянальную работу. Народ наш захацеў быць сам сабой, захацеў сам сабой упраўляцца. Сперша нясьмелые галасы, жадаўшые скромнай аўтономіі Беларусі ў межах фэдэрацыйнай Расейскай рэспублікі, с кожным днём набіраюць усё больш сілы і вагі. Болей таго: беларускі палітычны ідэал папыраецца да сваёго лёгічнаго канца, і дэпутаты ад беларускіх селян на сваім з'ездзі выстаўляюць кліч незалежнасьці.

Для тэй часьці Беларусі, якая знаходзіцца за ваенным фронтам, гэта — неспадзяваная навіна: хто мог спадзявацца, што даволі будзе аднаго праменя свабоды, каб гэная многаміль'ённая серыяжная грамада выявіла гэткую сілу і творчы размах? І мы, з радасьцю ўгледаючыся на працу нашых братоў за фронтам, мімаволі звертаем пагляд свой на зямлі окупацыі: што тут зрабілі беларусы ў 1917 год?

Не 1917, а папярэднiе гады адкрылі перад беларусамі з гэтаго боку фронту магчымасць шырокай нацыянальнай працы. Праўда, магчымасць больш тэорэтычную: бо на практыцэ праца гэтая—без грошы, без патрэбнаго чысла чынных работнікоў, спатыкаючы перашкоды з розных бакоў,—не магла нормальна развівацца. Але случілася, справядлівая справа не запропала ад гэтаго,—як ні цікавалі на яе заклятые ворагі беларускаго народу.

„Бог паможэ — проці сілы
„Праўда выйдзе, як з магілы!"

—кажэ народная прыказка. І гэтак здарылося з нашай праўдай: ужо ў 1917 гаду мы бачым вялікіе беларускіе нацыональные здабычы, паўстаўшые дасло́ўна з нічога. Памалу пачынаюць аб'яўляцца новые людзі — сьвядомые беларусы, ў каторых голасна прамовіло іх прыспанае беларускае сумленьне. Узрастае новае пакаленьне беларускай моладзі, і множыцца сьцяг беларускіх народных вучыцелёў, а чысло школ беларускіх сягае сотні. У Вільні—сталіцы краю—ладзяцца новые беларускіе грамадзкіе організацыі, стаўляючы сабе рознародные і ўсё больш чысленные грамадзкіе задачы. Організуюцца беларускіе вучыцелі. Творацца таварыствы: апекі над дзіцьмі „Золак", Беларускае Навуковае Таварыства, Беларускі Цэнтральны Саюз Нацыональных Грамадзкіх Організацый. У Вільні і ваколіцах адкрываюцца беларускіе прытулкі для бедных дзяцей. А побач развіваецца выдавецкая работа: выходзяць цэлы рад кніжэк для школ, беларускіх твораў, палітычных брашур і лісткоў.

Ажыўляецца шырэйшы палітычны рух—як між інтэлігэнцыей, так і між рабочымі массамі. У Беларускім Клюбе адбываецца рад лекцый, рэфэратаў і гутарак на сучасные палітычные тэмы. Там-жэ 30 верасьня збіраецца першы публічны беларускі мітынг, каторы падае голас усяго організованаго беларускаго грамадзянства места Вільні і выстаўляе больш чым 200 прэдстаўнікоў усіх кругоў і ўсіх палітычных кірункаў высказывае палітычные дамаганьня беларусаў. А сьледам за гэтым — як рэзультат аднадушнасьці ўсіх беларусаў—ладзіцца ў Вільні „Організацыйны Камітэт дзеля сазыву Беларускай Конфэрэнцыі", і ў чысьле членаў яго бачым прэдстаўнікоў усіх партыйных груп і ўсіх станаў, у тым ліку беларускаго каталіцкаго і праваслаўнаго духавенства. І ўсе яны дружна працуюць дзеля палітычнаго вызваленьня нашаго краю, стаптанаго вайной, разарванаго на часьці ваенным фронтам. Палітычные ідэалы беларусаў прыймаюць зусім рэальныя формы і знаходзяць жывы водклік між усей краёвай дэмократыей.

Самы канец году прынёс нам запаведзь скораго міра. І гэта дае беларусам новую энергію да працы: яны разумеюць, што наступае для іх момэнт праўдзеньня ў жыцьцё іх нацыональных ідэалоў, напружаюць слабеючые ўжо ад доўгай работы рукі і напярэдодні Новаго Году высказываюць веру, што цераз год — на чародным дарожным стаўпе —будуць залатымі літэрамі напісаны словы:

„Воля і Незалежнасць."

Мы цьверда верым у гэта і жычым усім братом нашым з абодвых бакоў ваеннаго фронту даволі сіл, каб тые словы абярнуліся ў дзела. Мы скланяем галовы перад тымі, што доўгіе годы ў цяжкім трудзе закладалі падвалiны новай долі для Народу Беларускаго, і клічэм разам з нашым песьняром:

„Дай Бог шчасьце вам і долю
„Усім, хто сьлёзы праліваў,
„Хто у бедным родным полю
„Зерне праўды засеваў!"

Увагі на часе.

(На парозі Новаго Году).

Вілейны нумэр газэты „Dziennik Wileński" надрукаваў у дадатку стацьцю п. Яна Обста пад загалоўкам: „Z przeszłości Wilna" (szkice piórkiem). Гэта бытцым альбом абразоў, каторые увекавечываюць розные гістарычные момэнты з роўна ўсім нам дарагой мінуўшчыны Вільні. Мы зусім спагадаем жальбе аўтора на тое, што дагэтуль не аб'явіўся такі артыста-маляр, каторы, як Матэйко Кракаву, ахвяраваў-бы свой геній мінуўшчыне радзімаго места, адчуў-бы усю красу гэтай мінуўшчыны, зразумеў-бы голас яе і прызыў да сучасных пакаленьнёў. Бо задачу гэту выпаўніў толькі часьцю п. Булгак сваімі фотографіямі.

— — — — — — — —

Ужо ў пачатку стацьці п. Обста мы спатыкаемся з неспадзеўкай,—праўда, мілай. Кажучы аб цудоўным абразе Н. Дз. М. Вастрабрамскай, Яна называецца тут ня толькі „Каралевай Кароны Польскай", але і „Вялікай Князіняй Літвы". На пагляд, гэта—драбніца і як бытцым не мае вагі,—але лішне паволны ход польскай палітычнай мысьлі ў Літве, упорства, непашана паглядаў праціўнікоў, чым адзначываецца становішчэ віленскіх палякоў, навучылі нас бачыць у належным асьвятленьні і ацэніваць адбытую ўжо эволюцію. Каму ўсё гэта вядома, той зразумее вагу факту, што глаўны і ў Вільні ядыны польскі арган прызнаў немагчымым перэсаджываць цяпер на тутэйшы грунт добры адно для Польшчы тытул «Каралевы Польскай Кароны», а гэтым самым апавешчае патрэбу аб'явіць Н. Дз. М. Вастрабрамскую за «Вялікую Князіню Літвы». Мы зусім добра разумеем, што кожын у сваей *прыватнай* малітве можэ звертацца да Маці Божай, называючы Яе, як яму хочэцца: Каралевай, Паняй, Монархіняй, Уладычыцай, Царыцай і т. д.; але нас заўсёды вельмі дзівіло і дзівіць *публічнае* ужыванне ў некаторых касьцёлах места Вільні і Кракава палітычнаго—асабліва для нас—тэрміну ў гэтай інвокацыі: *«Карона»*, бо гэтае слова, як вядома, ад вякоў, сталялося супроць другога тэрміну: *«Літва»*. І гэта было тым больш дзіўна, што гэту пастанову вынасіў ня голас ядына правамоцнай у гэткіх справах законнай дыэцэзіяльнай уласьці (—яна заўсёды старалася роўна адносіцца да ўсіх), а толькі асабістым сымпатыям паадзінокіх асоб павінны мы былі дзякаваць за гэтую навіну ў Літве. Толькі недаўна—мусіць кіруючыся пачуцьцём далікатнасьці ў адносінах да тутэйшых народаў,—у іншых касьцёлах пакінулі ужываць прынесенай сюды з-за Нёмана інвокацыі, дый яна, бадай, хутка ў нас выйдзецца зусім. Гэтак памалу, але ўустанна йдзе ўпярод здаровая палітычная краёвая думка. І мы з радасьцю вітаем і адзначываем тут гэнае выступленьне п. Обста.

— — — — — — — — —

Вельмі непрыемна адзначываць факт, што п. Обст не хацеў зразумець прычын вышэйшай натуры (як жаданьне дайсьці незалежнаго быту), каторые кіравалі паступкамі «здрадлiваго» Вітаўта. Ды ўжо зусім несмачнае ўражэньне вызывае цераз меру частае ужываньне, як «epitethon ornans» для Жмудзі, слоў: «здрадзецкая, мсьцівая, здрадлівая...» Гэтак гістарычнай мысьлі наперад накідаецца шаблон і гвалтам схэматызуецца гісторыя Краю, незвычайна заблутаны паводлуг сваей натуры факт.

— — — — — — — — —

Ешчэ некалькі слоў гожэ сказаць аб тым, што піше п. Обст аб уніі с 1401 году. Нам, неўдзячным, безупынна напамінаюць якуюсь з уній,—гэта ўжо такі звычай у Літве! «Мы хацелі з Вамі..., а Вы цяпер вось які!»—гэтак нам на розные тоны паўтараюць. Городло—Люблін, Люблін—Городло... Гэткі спосаб мысьлі робіць чэсць больш сэрцу гэтых людзей, чымсі іх розуму. Бо с прычыны неўдачы ўсіх уній і—як гэта прызнае кожын бесстаронны—зусім яўна пагібельнаго ўплыву іх на развіцьце і культуру беларускаго і літоўскаго народаў, народы гэтые ня хочуць над сабой польскай апекі, а, веручы ў справедлівасць сваей справы і ў свае ўласные сілы, пачынаюць будаваць свой незалежны быт. Гэта зусім не значыць, каб Польшча адгэтуль ня мела рабіць ніякога культурнаго ўплыву на Літву і Беларусь, а яны каб адкідалі ўжо кожын сьпелы плод польскай культуры толькі таму, што ён—польскі. Наадварот, чым *менш* палякі будуць цяпер накідацца, тым *хутчэй* можэ пачацца ўзаемны абмен культурных цэннасьцей. Кожын твор польскай мысьлі, пера, долата і пэндзеля, каторы будзе мець праўдзівую цэннасць і агульна-людзкую вагу, будзе бясспорна ацэнен і прызнан у Беларусі і Літве. Але цяпер, мілы суседзе, не завернеш аглоблі калёс гісторыі, а уніі ўжо утрацілі сваю моц. Аднак, гэта не выключае ў будучыне добра-суседзкаго жыцьця вольных з вольнымі, роўных з роўнымі.

— — — — — — — — —

Каб жэ Новы Год даў усім лепшые варункі быту!

С.

У Вільні і ваколіцах.

× **Спатканьне Новаго Году.** У Беларускім Клюбе у навагодні вечар адбудзецца для членаў і гасьцей (паводлуг запрошэньня на пісьме) спатканьне Новаго Году. Багатая артыстычная праграма. Пачатак а 9 гадз. вечара.

× **У Агульна-Работніцкім Культурным Саюзе** сустрэча Новаго Году ладзіцца ў салі Крэйнгеля (Людвісарская 4). Праграма вечара вельмі багатая: жаноцкі хор пад загадам п. М. Кімонот, ігра на скрыпцэ — п. В. Богушэвіч, ігра на фортэп'яне — п. М. Кімонт, пеяньне пп. М. Тжецяк і, П. Бароўскі. Пачатак а $7^1/_2$ гадз. вечара.

× **Организацыйны Камітэт дзеля сазыва Беларускай Конфэрэнціі у Вільні**, на апошнім сваім заседаньні прыняў трох новых членаў: П. Кіршэўскаго, В. Залескаго і М. Родзевіча.

× **Беларуская Батлейка.** На першы дзень Каляд дзеці з беларускаго прытулку „Золак" згулялі Батлейку ў Беларускім Клюбе. Усе мелі вельмі любае ўражэньне з дзяцінае гульні. Дзеці гулялі перажываючы ролі, горача і з размахам; надта добрае выпаўненьне роляў і пекната укладу робілі цэласць запраўды захопліваючай.

У першым абразе анёл абвешчае пастушкам нараджэньне Сына Божаго, пастушкі пяюць калядные песьні з беларускіх кантычак. Пасьля звычайные пастаці Гэрада, д'ябла і сьмерці. Абраз другі—чэсць адданая Езусу Трама Каралямі, і пастушкі ізноў пяюць песьні, пекна уложэные з вершаў баларускаго паэты Янкі Купалы. Як хапае за сэрцэ, калі гэтые дзеці ў бацькаўскай мове пяюць:

«Аддайце сонцэ наша нам!
Аддайце славу нашу нам!
Аддайце песьню нашу нам!»

Абраз трэці поўны жыцьця: хлопчык і каза — характэрны — а пасьля скокі (Лявоніха) —скаканые з размахам. А над усім лунае знак свайго нацыанальнаго і дзяціная сьвежасць. І мімаволі прыходзіць удум: тут у гэтай моладзі будучына наша—будучына беларускаго народу.

× **Асьвячэньне прытулку „Золак".** У дзень куцьці 24. XII а 3 гадзіне адбылося асьвячэньне прытулку Т-ва „Золак". На высьвячэньні быў Урад Таварыства і некольні прэдстаўнікоў беларускіх добрачынных і культурных організацій. Ксёндз Толочко сказаў некольні цёплых слоў да дзяцей у беларускай мове; дзеці віталі ксендза песьняй: „О, Божэ, Спасе наш".

Пасьля высьвячэньня Урад Таварыства і госьці спажылі разам з дзяцьмі куцьцю. Мілае настраеньне вызывалі дзецячые хоральные сьпевы калядных песень.

× **Ахвяра.** Кс. Элерт, пробашч у св. Яна; ахвяраваў 20 м. для прытулка «Золак».

× **Памінальны вечар.** У тую суботу а 6 гадз. вечара у цырку на Лукішках адбыўся памінальны вечар у памяць памершаго нідаўна у Одэссі жыдоўскаго паэта Абрамовіча.

× **Адкрыткі з беларускімі тыпамі.** Вышла новая серыя — 8 штук — адкрытак з беларускімі тыпамі паводлуг фотографій Яна Булгака, выданьне Беларускаго Выдавецкаго Таварыства

× **Курс рубля.** С прычыны ўдачнаго ходу мірных перэговораў з Расеей курс рубля ў нэўтральных гасударствах шыбка узрастае. Ешчэ недаўна за 100 руб. у Швэйцаріі давалі толькі 60 франкаў, а цяпер даюць 85 фр.

× **Рваные „нямецкіе рублі" несвядомые людзі часта аддаюць за ніжэйшую цану. Гэта ні на чым не асновано. Бумажкі, на якіх ёсць нумэры, у кожным стане прыймаюцца па паказанай цане ва ўсіх урадовых установах.**

× **Дзеля нішчэньня мышэй і пацукоў** можна карыстацца культурамі тыфусу. Атрымаць іх можна праз усе ваенные установы з ляборатоpыі Обэр Ост, аддзел VII а. Пачка з апісаньнем способу ужытку каштуе 1 м. 25 фен.

× Самагубства. Ў хроніце можэм адзначыць не бывала вялікае число самагубств, якое было у другой палове апошняго месяца старога году. Найболей самаўбіўцаў дае сфэра людзей паўшых моральна. Вось за гэты час скорай помаччу зарэгістрованые самаўбіўства:

Аполёнія Савіцкая, 19 гадоў, простытутка (Рудніцкая вул. 6) атруцілася сублімятом.

Мар'я Грыбоўская, 20 г., простытутка (Субоч 3) атруцілася сублімятом. У карэтцы скорай помачы яе адвезьлі у бальніцу Савіч.

Гэлена Еленская (В. Стэфаноўская 25) простытутка 24 гадоў дзеля самаўбіўства напілася сублімяту. Яе адвезьлі ў бальніцу Савіч.

Гаспадар люпанару нейкій Мікоша, 30 гадоў (Вострабрамская 18), напіўшыся п'яны, выпіў дзеля самаўбіўства сублімяту.

Саул Асс, быўш. міліцыянт, 19 гад., хацеў атруціцца ёдам. Яго адвезьлі у Жыдоўскую бальніцу.

× **Ад чаду.** На Вострабрамскай вул. 13 учадзеў Лудвік Пупялло Яго адратавалі.

На вул. Савіч 4 учадзілі Юрканскіе (маці з дачкой). Суседзі зглядзелі гета і вызвалі скорую помач, каторая адратавала Юрканскіх.

× **Пад возам.** На хурмана, Фабіяна Славінскаго, паваліўся воз з дрэвам і вельмі яго скалечыў. Яго ў карэтцы скорай помачы адвезлі у бальніцу Савіч.

× **Нешчасьлівые здарэньні.** На Жмудзкім зав. павалілася і сламала сабе ногу Фэйга Дэляцкая. Яе адвезьлі ў Жыдоўскую бальніцу.

На Круповым зав. Вікторыя Родзевічовая, 50 гад., зламала нагу. Яе адвезьлі ў бальніцу у мястовай салі.

× Тэмпэратура. Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш	найніж.
26—27	— 0,5	— 9,0°
26—28	+ 2°	— 3,5°
28 29	+2,3°	— 0,9°
29—30	—0,5°	— 6,6°

З усяго Краю.

СЬВІСЛОЧ. Чацьвёрты курс у тутэйшай беларускай вучыцельскай сэмінарыі пачнецца не 15 студня, як у нас пісалося, а толькі 1 лютаго. Кандыдаты могуць ешчэ запісывацца у Stadthauptman'оў і Kreishauptman'оў.

БЕЛАСТОК. Нашэ места атрымлівае ваду з артэзыйскіх студзен каля мястэчка Васількова, пабудаваных 26 гадоў таму назад і каштаваўшых вялікіе грошы. Адгэтуль вада вадаправодам ідзе ў вялікі басэйн у 2 вярстох, у каторым змешчаецца да 100.000 вёдзер. Адгэтуль вада па трубах ідзе ў Беласток і разыходзіцца па ўсім месьці. Адступаючы расейцы памыкаліся папсаваць вадаправод, але шкоды былі невялікіе і ўжо папраўлены. Гэтак Беласток мае здаровую ваду да піцьця, розьнючыся гэтым ад іншых мест краю.

БЕЛАСТОК. Гетымі днямі ізноў выкрылі патайны бравар. Гаспадар яго апраўдываўся перад судом вельмі цікаўна: с прычыны блізкаго міра ён хацеў выгнаць гарэлкі, каб „паліць" мір. Аднак, суд не прыстаў на гэткае тлумачэньне і засудзіў яго заплаціць штраф.

БЕЛАСТОК. Адзінока жыўшая пры Суражскай вуліцы Сорэль Грыншпан узяла с сабой у спальню гаршчок з вугальлем, ад катораго узняўся пажар, і кабета гэтая згарэла.

МІХАЙЛОВА, беласт. пав. Тут адкрыта публічная бальніца, патрэба каторай выяўлялася ўжо даўно.

СЭЙНЫ. Нямецкіе ўласьці пазволілі адкрыць тут літоўскую гімназію. Пакуль што, адкрываецца толькі першы клас.

МІНСК. Расейскі пасол пры Ватыкане прыслаў з Рыму ў Пецярбург тэлеграму, што кс. Лозінскі назначэн за мінскаго біскупа.

ВЕСТКІ З РАСЕІ.

ШТОКГОЛЬМ. Газэта рады раб. і салд. «Ізвестія» друкуе расейска-японскую умову пад загалоўкам: «Тайная умова між Расеей і Японіей аб супольным аружным выступленьні проці Амэрыкі і Англіі на Далёкім Усходзі не пазьней 1921 году». Умова складаецца с 6 пунктаў.

ПЕЦЯРБУРГ (В.Т.Б.). П.Т.А. апавешчае:

21 сьнежня мы раскрылі тайную тэлеграму да французкай місіі на румынск м фронц, каторая загадывала французкай місіі паддзержываць блізкіе зносіны з украінскай радай, абязаўшайся паддзержываць лад і зрабіць мір толькі са згодай саюзьнікоў.

Гэта тэлеграма ня толькі паказвае, што саюзьнікі паддзержываюць зусім становча ўсе варожые крокі проці міра і пецярбурскаго ураду, але і што украінская рада йдзе поплеч с саюзьнікамі, бароначы інтэрэсы багатых селян і буржуазнай інтэлігэнціі проці селянскай бедматы і работн коў. Тэлеграма выкрывае інтрыгі укра нскай рады проці м ра. Проці бязстыдных наступкаў французскіх генэралаў будуць учынены крокі. Французская місія пазнае, што Расея — не Афрыка.

КОПЭНГАГА. Укра нцы занялі без прал цьця крыві глаўную кватэру 14 арміі на палудзенна заходнім фронці Працівіўшыяся войскі былі абязброены. У іх узяты гарматы і стрэльбы. Генэрал Шчэрбачэв заявіў, што па загаду Украінскай рэспублікі ён прыняў глаўную каманду на палудзенна-заходнім і румынскім фронтах, каб бараніць землі рэспублікі. Украінцы занялі также вагзал Браіл у Румыніі і абязброілі 48 полк.

ПЕЦЯРБУРГ (Гавас). Секрэтарыат Украіны апавешчае маніфэст, што ён прызнае заміраньне і на украінскім фронці.

ПЕЦЯРБУРГ. Крыленко апавешчае прыказ па арміі, кажучы, што, як паказваюць дакумэнты, урад Керэнскаго падгатаўляў далейшую вайну на 1918 год.

ПЕЦЯРБУРГ. Троцкій паслаў капітану Луцкаму ў Харбіне тэлеграму:

«Ў адказ на ваше данясеньне, што мейсцовые ўласьці прасілі помачы у заграпічных войск, загадываю ўраз жэ арэштаваць усіх чыноўнікоў, каторые так ці сяк замешаны да гэтай справы. Адказ за парадак у Харбіне ускладаю на вас».

ПЕЦЯРБУРГ. Дырэктар міжнароднаго банку, Вышнеградзкій, і азіяцкаго банку, Путілов, арэштованы с прычыны таго, што у генэрала Алексеева пры арэшці знайшлі іх пісьмы да Мілюкова.

ПЕЦЯРБУРГ. Рада народных камісараў уладзіла справу аб пэнсіі жалезнадарожнікам. Уся Расея дзеліцца на 10 акругоў, а жалезнадарожнікі —на 14 катэгорый. Найменш плацяць першай катэгорыі ў Сібіры: 145 руб. у месяц. Найбольш —14-я катэгорыя ў Пецярбурзі: 510 руб. у месяц.

Друкарня „Бірж. Вед." занята дзеля патрэб глаўнай камісіі Рады.

ШТОКГОЛЬМ. 29.XII. Галава фінлядзкай урадовай депутаціі, Крыппэнбэрг, прачытаў перад каралём ад імі фінляндзкаго ураду заяву, ў каторай між іншым сказано:

„Фінляндзкі сейм і фінлядзкі народ аб'явілі Фінляндзію за вольную і незалежную дзержаву. Гэтак фінляндзкі народ разарваў звязь з Расеей, утворэную ў 1806 гаду. Звязь гэтая не апіралася ні на якіх культурных ані гісторычных традыцыях. Фінляндзія звертаецца да новых дзержаў сьвету с прызывам прызнаць яе поўную незалежнасць... Фінляндзія спадзяецца, што Швэція прызнае справядлівасць кроку, ўчыненаго фінляндзкім народам, і завяжэ прыязные зносіны с фінляндзкім урадам".

Кароль адказаў фінляндзкай дэпутаціі:

„Я дзякую вам за прынесеную вестку. С прычыны супольнай мінуўшчыны ў сьцягу сталецьцяў Швэція заўсёды цікавілася доляй Фінляндзіі. Я і мой урад ахвотне прызнаем Фінляндзію незалежнай дзержавай. Ведама, трэба прыняць пад увагу і пагляды другіх гасударств".

Офіцыальная фінлядзкая дэпутація паехала у Хрыстыянію і Копэнгагу. Другая знаходзіцца ў Бэрліне, трэйцяя выехала ў Лондон, Гавр і Парыж, а чацьвёртая ў Вашынгтон.

З усяго сьвету.

БАБАДАГ (у Румыніі). Нацыональны конгрэсс Добруджы ўсемі галасамі прыняў рэзолюцію а прылучэньні ўсяе Добруджы да Боўгарыі.

ЖЭНЕВА. На французкім з'ездзі прафэсыянальных саюзаў у Клермон-Фэрране [illegible] жадаў міра ўраз на [illegible] праграмы большэвікоў. Ен бараніў Троцкаго і яго праграму ад напасьцей французскіх газэт. С прычыны яго прамовы на з'ездзе чуць не узнялася бойка.

ЛОНДОН. На конгрэссе работніцкай партыі Гэндэрсон між іншым сказаў:

„Калі ад работнікоў жадаюць новых ахвяр, дык яны трэбуюць акуратнаго заверэньня, што гэткіе ахвяры пойдуць дзеля здабыцьця пачэснаго і справядліваго міра. Пабеда саюзьнікоў павінна быць пабедай народной волі і нацыональнаго самаупраўленьня.

ВАШЫНГТОН. Амэрыканскі урад мае доказы, што становішчэ здабывае прыхыльнікоў і ў Амэрыцэ. Вільсон заявіў, што ён уразжэ ўчыніць патрэбные крокі, калі закону будзе зроблен аружны адпор або калі агітаторы зробяць спробы гвалту.

РЫМ. Як пішэ адна з італьянскіх газэт, кс. арцыбіскуп Ропп, мітрапаліт каталіцкі ў Расеі, запрошэн св. Айцом у Рым дзеля здачы справы аб каталіцкім кась-

цэлі ў Расеі. Кс. мітрапаліта ў Рыме ждуць у першых днях студня.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

28. XII. Заходні театр:

На паадзінокіх пунктах фронту —жывейшы агонь артылеры. На ўсходзі ад Люнэвіль узяты палонные.

Італьянскі тэатр.

У дзень быў агонь на плоскагорыі Ас'яго і хрыбце Томба.

29.XII. Заходні театр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: На паадзінокіх адрэзках фронту у Фляндрыі, на поўдні ад Скарп, пры Грэнкур і Гонль'е агонь у вечары крапчэў.

Фронт нямецкаго Насьледніка: На поўначы ад Кроткон нашы разведчыкі ўзялі францускіх палонных.

Італьянскі театр:

Атака італьянцаў на вяршыны на ўсходзі ад Монтэ Томба адкінута агнём.

30.XII. Заходні тэатр:

У завароці Іпра, на поўдні ад Скарп, на усходным берэзі Мааса—жывейшая чыннасць артылеры. Разведкі на англіцкім фронці і ў Аргонах.

Італьянскі тэатр.

На хрыбце Томба і на адрэзку П'явэ, наабапал Фэдэробба, паабедзі ішлі вострые артылерыйскіе і мінамётные бітвы.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЛОНДОН (Рэўтэр). Адміралцейство апавешчае:

У начы з 22 на 23 сьнежня ля Голандзкаго узбярэжжа пры туманнай пагодзі затанулі ад мін ці торпэд 3 англіцкіе мінаносцы. Пры гэтым пагіблі 13 афіцэраў і 100 матросаў.

БЭРЛІН. Паводлуг ведамасьці агенцтва «Гавас'а», нямецкая падводная лодка, якая затапіла францускі крайсэр „Sato Reno", сама пры гэтым пагібла. Людзі блізка ўсе выратаваны.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У паўночных водах нямецкіе падводные лодкі ізноў затапілі 18.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). У Ірляндзкім моры за апошніе 5 дзён затоплено 18,000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Нямецкіе падводные лодкі затапілі ізноў у Сяродземным моры 9 аружных параходаў ёмкасьцю разам больш за 30.000 тонн.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні И. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Редактар Язэп Салавей.